

УКРАЇНА ТА ЯПОНІЯ: КУЛЬТУРНЕ І СПОРТИВНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У статті автор розглядає культурне і спортивне співробітництво України та Японії, акцентує увагу на політико-правовій базі цих контактів, розкриває співпрацю між культурними і спортивними організаціями обох держав.

Ключові слова: Україна, Японія, культура, спорт, співробітництво.

Зі здобуттям Україною незалежності розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних відносин. В умовах розбудови й утвердження як України, так і Японії, виникає необхідність об'єктивно дослідити складний процес налагодження та розвитку українсько-японських двосторонніх відносин.

Актуальність започаткованого дослідження зумовлена тим, що наукових праць дослідницького спрямування з цієї проблематики в українській історіографії практично немає. Це пояснюється незначною віддаленістю у часі, незавершеністю процесу, варіативністю двосторонніх стосунків, що вимагає подальшого ґрунтовного, цілісного й об'єктивного вивчення. Однак закономірно, що ці питання в час розвитку оновленої державності України дедалі більше стають предметом дослідження вчених. Окремі аспекти досліджуваної теми висвітлено у працях Ю. Костенка [5–6], М. Кулінича [7–8], І. Мандрик, О. Іпатюк [9].

Метою дослідження є аналіз основних подій історії формування і розвитку українсько-японських міждержавних взаємин.

Завдання: висвітлити історико-політичні передумови та чинники налагодження українсько-японської співпраці в нових геополітичних умовах; дослідити основні тенденції процесу становлення і розвитку культурних й спортивних зв'язків, механізми формування та реалізації повноцінних двосторонніх відносин; показати місце українсько-японських стосунків у структурі міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження є історія міжнародних відносин і зовнішньої політики України та Японії в нових геополітичних умовах.

Предмет дослідження становлять головні напрямки і пріоритети культурних й спортивних зв'язків між Україною та Японією, визначення основних закономірностей і тенденцій зародження та розвитку міждержавних взаємин, їх місце у структурі міжнародних відносин.

Розвиток співпраці в культурній сфері між державами зосереджено на проведенні спільних культурно-просвітницьких заходів, а саме – організації гастролей художніх колективів і окремих виконавців, різноманітних фестивалів, виставок, участі представників країн у конкурсах.

Традиційною є участь українських дітей у міжнародних конкурсах малюнка в Японії, багато з них були переможцями й отримували призи. Результативною стала участь українських художників і майстрів анімаційних фільмів у міжнародних конкурсах, які проводилися в Японії. Так, у серпні

2004 р. українські мультиплікатори взяли участь в X міжнародному фестивалі анімаційного кіно, який пройшов у м. Хіросіма. Роботу С. Ковалія «Трамвай № 9 продовжує шлях» відзначено спеціальною нагородою журі. У квітні 2005 р. художникам В. Тарану, братам О. та С. Харукам вручено найвищі нагороди 16-го міжнародного конкурсу монетного дизайну [6, с. 36]. Традиційним став приїзд до Японії з гастрольми балетної групи й оркестру Національного академічного театру опери і балету України ім. Т. Г. Шевченка. У грудні 2004 р., на запрошення концертного агентства «Музика», українські артисти в одинадцятий раз із повоєнного періоду відвідали Японію, презентуючи цього разу прихильникам балетного мистецтва виставу «Лускунчик».

За підтримки посольства України в Японії та сприяння японської Асоціації оркестрової музики у листопаді 2005 р. відбулося гастрольне турне симфонічного оркестру Національної філармонії України під керівництвом головного диригента М. Дядюри. Досить рельєфною була географія виступів в Японії українських піаністів. У березні 2004 р. та в січні 2006 р. в Йокогамі виступав Д. Оніщенко; у вересні 2004 р. та в січні 2006 р. концертне турне по містах Кітакюсю, Осака, Токіо, Фукуї, Сізуока і Йоно здійснив переможець Київського міжнародного конкурсу піаністів ім. В. Горовця та IV міжнародного конкурсу піаністів в японському м. Хамамацу (липень 2001 р.) О. Гаврилюк; у жовтні 2004 р. в щорічному конкурсі м. Хатіман брав участь А. Ємець; у квітні 2005 р. в Міжнародному музичному фестивалі м. Саппоро взяв участь лауреат міжнародних конкурсів І. Цитуєв [1].

Як свідчить історія взаємин між обома країнами, у японців колосальний інтерес до української культури. Вони обожають класичний спів, і є дві речі, які не можуть залишити їх у спокої – це балет і опера. Під час виступу Одеського оперного театру в Токіо з оперою «Турандот» Пуччіні побачити це прийшли навіть представники імператорського двору. До цього часу в Кіото є балетна школа Терада, яка 35 років співпрацює з Національною оперою ім. Т. Шевченка, а син Мічіко Теради (директора Terada Ballet Art School у Кіото – примітка автора) Набухіро – заслужений артист України, соліст українського балету [8].

Щороку зростає зацікавленість японців сучасною та класичною українською літературою. Так, у 2004 р. на полицях книгарень з'явився переклад японською мовою книги А. Куркова. В Україні ця книга відома під назвою «Закон слимака», а в Японії – «Меланхолія пінгіна». Значним попитом користується серія книжок українських казок у перекладі японською мовою – «Рукавичка», «Колосок», «Солом'яний бичок», які були випущені видавництвом «Net-Musashino» (Японія).

Дослідженням української мови в Японії займаються переважно науковці, основною спеціалізацією яких є російська мова. В університетах українська вивчається через призму російської – після опанування російської граматики і лексики. Українська є факультативною, третьою іноземною мовою після російської. На тлі загального падіння попиту на російську мову в Японії після розвалу СРСР, частка японців, які вивчають українську мову, мала. Інтерес до України й, зокрема, української мови поживався після Помаранчевої революції 2004 р.

Основні праці японських русистів з української мови, видані в Японії після здобуття Україною незалежності, такі: 1944 р. – Ясуда Сабуро «Українсько-ніппонський словник»; 1991 р. – Накай Кадзуо «Вступ до української мови» – перший японський підручник з української мови; 1995 р. – Курода Рюносукє «1500 українських основних слів» – зошит базової української лексики; 2007 р. – Абе Сьокіті «Японсько-український – українсько-японський збірник слів» – зошит базової української лексики; 2009 р. – Накадзава Хідехіко «Українська мова» – підручник із розмовної української мови.

У 1920-х рр. викладали японську мову й літературу в Харківському університеті. Там вийшов 1926 р. «Теоретично-практичний курс японської мови» Ф. Пущенко. 1926 р. в Харкові створено Всеукраїнську наукову асоціацію сходознавства (далі – ВУНАС) з філіями у Києві й Одесі, в якій японську секцію очолював Ф. Пущенко, а історію Далекого Сходу досліджували Б. Курц та І. Тригубов. ВУНАС організувала курси сходознавства, на яких був і японський відділ. Статті про Японію з'являлися у її виданнях: «Бюлетень ВУНАС» (1926–1928) та в журналі «Східний Світ» (1927–1931) [14, с. 160–167].

Японці добре знають український спорт, їм відомі імена С. Бубки, А. Шевченка [8]. Здобутки українських спортсменів у багатьох міжнародних змаганнях і турнірах, які регулярно проходять в Японії, відіграють значну роль у контексті популяризації української держави в цій країні. Зокрема, українські волейболісти у відбірковому олімпійському турнірі в м. Осака у травні 1996 р. отримали путівку до Атланти; у Токіо в щорічному турнірі «Кубку Іон» неодноразово перемагала відома українська спортсменка з художньої гімнастики К. Серебрянська (1994, 1995, 1996 рр.), а на одному з найпопулярніших спортивних змагань Японії – «Кубку Епсон» – О. Вітриченко (1996 р.); у міжнародних змаганнях з легкої атлетики в м. Токіо перемагав С. Бубка (1997 р.). У лютому 2005 р. пройшли 46-ті змагання з плавання пам'яті І. Кацумура, у яких взяли участь п'ять плавців з України, серед яких володар світового рекорду в плаванні брасом на 50 метрів О. Лісогор. Цього разу також йому не було рівних на дистанції 50 метрів брасом, а на дистанції 100 метрів він лише декількома

десятьми поступився олімпійському чемпіону К. Кітазіма, посівши другу сходинку п'єдесталу [6, с. 37].

На території національного Київського політехнічного університету триває будівництво нового українсько-японського центру, який наразі тимчасово займає приміщення на території бібліотеки цього навчального закладу. Діяльність центру здійснюється за трьома основними напрямками: викладання японської мови для учнів різного рівня володіння мовою (їх у центрі навчається близько 300); популяризація японської культури – тут і виставки японського живопису, проведення традиційної чайної церемонії, ознайомлення з мистецтвом ікебани та традиційною японською музикою. Третій напрямок – сприяння і допомога японським компаніям, які розпочинають свою діяльність в Україні. Незалежно від того, коли буде відкрито нове приміщення центру, його діяльність надзвичайно важлива, і він є справжнім мостом між Україною та Японією [15].

20 березня 2011 р. близько 450 українців взяли участь у флешмобі «Ганбарє Ніппон!» («Тримайся, Японіє!») на вул. Хрещатик (м. Київ). Ініціатором флешмобу виступив проєкт японського агентства з міжнародного співробітництва «Українсько-японський центр». Мета флешмобу – підтримати моральний дух японської нації, дати можливість небайдужим українцям висловити свої співчуття з приводу руйнівної стихії 11 березня 2011 р. Час для проведення акції був обраний не випадково – 11 березня 2011 р. в Японії стався землетрус надзвичайної сили, який викликав хвилю цунамі висотою у 10 метрів. Директор «Українсько-японського центру» Осаму Мідзутані заявив: «Я хотів би висловити щире вдячність усім учасникам флешмобу «Ганбарє Ніппон», організованому співробітниками і волонтерами «Українсько-Японського Центру».

Після поширення новин про лихо, «Українсько-японський центр» отримав багато дзвінків від українських партнерів і друзів, які висловили свої глибокі співчуття, підбадьорили населення. Така підтримка викликала в японців теплі емоції, а також підтвердила дружні почуття українців. Флешмоб був відзнятий на відеокамеру. Відео передано японському агентству міжнародного співробітництва, посольству України в Японії та японським ЗМІ. Україну та Японію єднає прикрий досвід страждання населення від наслідків ядерної катастрофи. Це стає ще більш актуальним у контексті аварій на АЕС «Фукусіма-1» і «Фукусіма-2» [12].

2010 р. в Японії під час засідання Всесвітньої організації туризму оголосили, що Україна – найважливіша країна серед нових туристичних напрямків. І не дивно, бо, наприклад, як в одній країні – й стільки етнічного різноманіття. А Ялта для японців – взагалі ключове слово, насамперед тому, що під час Другої світової там було визначено долю Японії [8].

Хоча серед японців Україна залишається все ще маловідомою, в Україні популярна японська культура, їжа тощо. Збільшення людських обмінів, популяризація України серед японців та збільшення кількості туристичних подорожей японців до України мають наблизити Україну до Японії. Збільшенню контактів не сприяє асиметричній візовий режим. Нині громадяни Японії можуть перебувати в Україні упродовж 90 днів без візи, але українські громадяни мають її отримувати заздалегідь у консульстві Японії. Є усі підстави підняти питання перед японською стороною щодо скасування візового режиму для українських громадян [12].

Українців у Японії незначна кількість – близько 500 наших земляків на консульському обліку. В основному українці в Японії – це жінки, які вийшли заміж за японців. Є також невелика кількість дослідників, бо японці укладають контракти з нашими ученими. Громади чи діаспори, як у Канаді чи США, тут немає, бо кожен займається своєю справою і живе ритмом життя Японії [8].

Таким чином, відносини між Україною та Японією як в культурній так і у спортивній сферах можна охарактеризувати як динамічні та перспективні. Про це свідчать культурно-освітні заходи та спортивні змагання в державах.

Список використаних джерел

1. Алексеева В. Стан співробітництва України з Японією. [Електронний ресурс] / В. Алексеева. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/31208.doc.htm
2. Гетьманчук О. Україна, Японія та корисні сусіди. [Електронний ресурс] / О. Гетьманчук. – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/ukrayina_yaponiya_ta_korisni_susidi-35069.html
3. Гордієнко Л. Українсько-японські відносини на сучасному етапі / Л. Гордієнко // Вісник Київського університету «Слов'янський університет». – К., 1998. – Вип. 1: Історія. Культура. Політологія. Міжнародні відносини. – С. 37–46.
4. Визнання внеску Міжрегіональної Академії управління персоналом в розвиток українсько-японського співробітництва // Персонал плюс. – 2011. – № 36 (441). – 13 верес.
5. Костенко Ю. Україна–Японія: грані співробітництва / Ю. Костенко // Політика і час. – 2004. – № 9. – С. 3–11.
6. Костенко Ю. Українсько-японські відносини сьогодні / Ю. Костенко // Всесвіт. – 2004. – № 11/12. – С. 33–38.
7. Кулінич М. Україна і Японія: глобальне партнерство і ефективна двостороння взаємодія / Микола Кулінич // Зовнішні справи. – 2011. – № 1. – С. 54–58.
8. Кулінич М. Японці бачать в Україні серйозного партнера. [Електронний ресурс] / М. Кулінич. – Режим доступу:

<http://www.kiev.ua/uk/article/panorama-dnya/mikola-kulynchuk-v-ukrayini-seryoznogo-partnera> 9. Мандрик І. П., Іпатюк О. В. Основні напрями українсько-японського співробітництва. [Електронний ресурс] / І. П. Мандрик, О. В. Іпатюк // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Випуск 7, 2007. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvnu/misnarod_vidnos/2007_7/2/6.pdf 10. Нас дивує «японське диво», японців – наша недисциплінованість // Голос України. – 12 травня 1999. – С. 13. 11. НІСД. Приоритетні питання політики України щодо країн Азії. [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/pyt_Azya-dbec8.pdf 12. Посольство України в Японії. Українці підтримують моральний дух японців. [Електронний ресурс] / Новини від 21.03. 2011. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua/japan/ua/news/detail/55562.htm. 13. Пронь С. В. Україна та Японія. [Електронний ресурс] / Зовнішньополітичні відносини в ХХІ столітті / С. В. Пронь // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Вип. 14. Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=461015> 14. Резаненко В. Україна–Японія / В. Резаненко // Україна і Схід: панорама культурно-спільнотних взаємин. – К., 2001. – Вип. 1. – С. 160–182. 15. Сато Йошіхару. Наші держави ще недостатньо глибоко пізнали одна одну. [Електронний ресурс] / Йошіхару Сато // Урядовий кур'єр. – 15. 01. 2011. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/pershij-sekretar-posolstva-yaponiyi-sato-joshiharu/p/> 16. Японія – наш далекосхідний партнер // Україна і світ. – 16 жовтня 2002. – С. 6.

Татьяна Лахманюк

УКРАИНА И ЯПОНИЯ: КУЛЬТУРНОЕ И СПОРТИВНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

В статье автор рассматривает культурное и спортивное сотрудничество Украины и Японии, акцентирует внимание на политико-правовой базе этих контактов, раскрывает сотрудничество между культурными и спортивными организациями обеих держав.

Ключевые слова: Украина, Япония, культура, спорт, сотрудничество.

Tetyana Lakhmanyuk

UKRAINE AND JAPAN: CULTURAL AND SPORTING COLLABORATION

In the article an author examines the cultural and sporting collaboration of Ukraine and Japan, accents attention on the base of these contacts, exposes a collaboration between cultural and sporting organizations both held.

Key words: Ukraine, Japan, culture, sport, collaboration.